

دانیل یرگین
نقشہ
جدید
جهان

انرژی، تغییرات اقلیمی

و تقابل ملتها

ترجمہ امیر میرحاج

بنگاه ترجمه و نشر
کتاب پارسه

سرشناسه: یرگین، دانیل Vergin, Daniel

عنوان و نام پدیدآور: نقشه جدید جهان: انرژی، تغییرات اقلیمی و تقابل ملت‌ها / دانیل یرگین / ترجمه امیر میرحاج

مشخصات نشر: تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه ۱۴۰۰

مشخصات ظاهری: ۵۳۶ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۵۳-۷۹۰-۴

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: The new map : energy, climate, and the clash of nations, 2020

موضوع: سیاست انرژی / انرژی‌های پایان‌ناپذیر / سوخت‌های فسیلی / تغییرات اقلیمی — جنبه‌های

اقتصادی / سیاست جغرافیایی — جنبه‌های اقتصادی

شناسه افزوده: میرحاج، امیر، ۱۳۷۴ — مترجم

رده‌بندی کنگره: HD۹۵۰۲

رده‌بندی دیویی: ۳۳۳/۷۹

شماره کتابشناسی ملی: ۷۹۴۶۹۱۷

■ نقشه جدید جهان: انرژی، تغییرات اقلیمی و تقابل ملت‌ها

ترجمه: امیر میرحاج

دانیل یرگین

بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه

آماده‌سازی و تولید:

چاپ و صحافی: رامین

طراحی گرافیک: پرویز بیانی

نوبت و شمارگان: چاپ اول ۱۴۰۱، ۷۰۰ نسخه

همه حقوق چاپ و نشر برای بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه محفوظ است.

هرگونه اقتباس از این اثر، منوط به دریافت اجازه کتبی از ناشر است.

بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهدای ژاندارمری شرقی، پلاک ۷۴

طبقه سوم، تلفن، ۶۶۴۷۷۴۰۵

www.parsehbook.com / info@parsehbook.com

@ketabeparseh

فروشگاه: تهران، خیابان ولیعصر، روبروی دوراهی یوسف‌آباد، پلاک ۱۹۴۱

فهرست

معرفی ۱۱

نقشه جدید امریکا

مردگازی ۲۱

کشف نفت شیل ۳۱

«کاش ده سال پیش به من می گفتید»: رنسانس تولید ۴۳

صادرکننده جدید گاز ۴۹

بستن و باز کردن: مکزیک و برزیل ۵۹

نبردهای خطوط لوله ۶۵

عصر شیل ۷۳

تعادل مجدد جغرافیای سیاسی ۷۹

نقشه روسیه

پروژه بزرگ پوتین ۸۹

بحران گاز ۹۹

درگیری بر سر امنیت انرژی ۱۰۵

۸ ■ نقشه جدید جهان

۱۱۱	اوکراین و تحریم‌های جدید
۱۱۹	نفت و دولت
۱۲۳	پس زدن
۱۳۵	چرخش به سمت شرق
۱۴۱	مناطق حیاتی

نقشه چین

۱۵۱	جی ۲
۱۵۷	زمین خطرناک
۱۶۳	سه پرسش
۱۶۹	خردمندی نسل‌های آینده
۱۷۵	نقش تاریخ
۱۷۹	نفت و آب
۱۸۵	کشتی‌های گنج جدید چین
۱۸۹	آزمایش احتیاط
۱۹۹	ابتکار کمر بند و جاده

نقشه خاورمیانه

۲۱۵	ترسیم خطوط مرزی
۲۲۷	انقلاب ایران
۲۳۱	جنگ در خلیج فارس
۲۴۱	جنگ سرد در منطقه
۲۴۹	مبارزه برای عراق
۲۵۵	هلال تقابل
۲۷۱	ظهور مدیریتانه شرقی
۲۷۷	پاسخ
۲۸۹	شوگ نفتی
۳۰۷	حرکتی برای آینده
۳۲۵	طاعون

نقشه راه

۳۳۹	ایستگاه شارژ
۳۵۹	ربات‌ها وارد می‌شوند
۳۷۱	به آینده خوش آمدید
۳۸۱	شرکت‌های فناوری خودرو

نقشه آب و هوا

۳۹۱	تحول انرژی
۴۰۳	توافق‌های سبز
۴۰۹	چشم‌انداز انرژی‌های تجدیدپذیر
۴۱۹	فناوری‌های پیشرو
۴۲۳	تحول انرژی در کشورهای در حال توسعه به چه معناست؟
۴۲۷	تغییر ترکیب
۴۳۹	نتیجه‌گیری: آینده از هم گسیخته
۴۴۷	تصاویر
۴۹۳	یادداشت‌ها

معرفی

این کتاب در مورد نقشه جدید جهانی است که با تغییر چشمگیر جغرافیای سیاسی و انرژی در حال شکل گیری است. همچنین در مورد آینده‌ای است که این نقشه برای ما به ارمغان می‌آورد. جغرافیای سیاسی بر تغییر، تعادل و افزایش تنش در میان کشورها متمرکز است. انرژی منعکس کننده تغییرات بسیار در عرضه و جریان‌های جهانی است که عمده آن ناشی از تغییر چشمگیر در وضعیت انرژی ایالات متحد آمریکا و همچنین افزایش نقش جهانی انرژی‌های تجدیدپذیر و سیاست‌های جدید آب و هوایی است.

قدرت‌های مختلفی در این مسیر نقش دارند. یکی از آن‌ها قدرت ملت‌هاست که اقتصاد، توانمندی‌های نظامی، جغرافیا، استراتژی کلان و بلندپروازی‌های دوراندیشانه، سوءظن و ترس، نیروهای احتمالی و غیرمنتظره آن را شکل می‌دهد. مورد دیگر نیرویی است که از نفت، گاز، زغال سنگ، باد، خورشید و تقسیم اتم‌ها حاصل می‌شود و نیروی حاصل از سیاست‌هایی که می‌خواهند سیستم انرژی جهان را دوباره تأمین کنند و به بهانه آب و هوا به سمت عاری بودن از کربن حرکت کنند.

دنبال کردن این نقشه و تغییرات کار آسانی نیست، زیرا پویاست و دائماً در حال تغییر. حتی پیچیده‌تر از ویروس کرونا که در سال ۲۰۲۰ از چین شروع شد و سراسر کره زمین را دربرگرفت و باعث ناراحتی و درد و رنج گسترده انسان‌ها شد، اقتصاد جهانی را تعطیل کرد، تجارت محلی

و جهانی را مختل، مشاغل را نابود و بسیاری را فقیر کرد، اقتصاد جهانی را به عمیق‌ترین رکود اقتصادی پس از رکود بزرگ فرو برد، ملیغ هنگفتی به بدهی‌های عمومی افزود، تنش‌های موجود بین کشورها را تشدید و آشفتگی گسترده‌ای در بازارهای جهانی انرژی ایجاد کرد.

این کتاب به دنبال روشن‌سازی و توضیح این نقشه جدید است. چگونه انقلاب شیل^۱ موقعیت امریکا را در جهان تغییر داده است. چگونه و چرا جنگ سرد جدیدی بین ایالات متحد در یک سو و روسیه و چین در سوی دیگر در حال پیشروی است و نقش انرژی در آن‌ها چیست؟ روابط بین ایالات متحد و چین با چه سرعتی (و به‌طور بالقوه خطرناکی) از تعامل به رقابت استراتژیک و آنچه به‌نظر می‌رسد جنگ سرد باشد، تغییر می‌کند؟ خاورمیانه که هنوز یک سوم کل نفت جهان و مقدار قابل توجهی از گاز طبیعی آن را تأمین می‌کند، چقدر ناپایدار است؟ چگونه سیستم انرژی نفت و خودرها، که بیش از یک قرن سابقه دارد، اکنون با انقلاب جدید حمل‌ونقل به چالش کشیده شده است. چگونه نگرانی‌های آب‌وهوایی در حال تغییر شکل دادن نقشه انرژی هستند و مباحث تحول انرژی از سوخت‌های فسیلی به انرژی‌های تجدیدپذیر چه نقشی خواهند داشت؟ چگونه ویروس کرونا تغییر بازارهای انرژی و نقش آینده‌سه تولیدکننده بزرگ را (ایالات متحد، عربستان سعودی و روسیه) که اکنون بر منابع نفت جهان سلطه دارند، باعث می‌شود؟

نقشه جدید امریکا عنوانی است که داستان شیل را بیان می‌کند. انقلابی که جایگاه امریکا را در جهان، بازارهای در حال تحول انرژی و موقعیت جغرافیایی سیاسی تغییر می‌دهد. ثابت شده است نفت و گاز شیل، با یکدیگر، بزرگ‌ترین نوآوری‌های انرژی در قرن بیست و یکم بوده‌اند. انرژی باد و خورشید هر دوازده نوآوری‌های دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ هستند، اگرچه تنها در دهه گذشته به جایگاه واقعی خود دست یافته‌اند. ایالات متحد با پشت سر گذاشتن

۱. Shale: نوعی سنگ رسوبی آواری دانه‌ریز است که از ترکیب کانی‌رس و دیگر کانی‌ها و ذرات در اندازه ریز، به‌ویژه کوارتز و کلسیت تشکیل شده است. نسبت رس به دیگر کانی‌ها متغیر است. شیل با شکستگی‌ها یا لایه‌بندی موازی با ضخامت کمتر از یک سانتی‌متر شناخته می‌شود. شیل دانه ریزترین سنگ رسوبی آواری

روسیه و عربستان سعودی به تولیدکننده شماره یک نفت و گاز در جهان تبدیل شده و اکنون یکی از بزرگ‌ترین صادرکنندگان آنهاست. انقلاب شیل از سوی برخی سیاستمداران هدف ممنوعیت‌ها قرار گرفته است، اما به رشد اقتصادی امریکا دامن زده، موقعیت تجاری آن را تقویت کرده، سرمایه‌گذاری و فرصت‌های شغلی ایجاد کرده و قبض‌های آب و برق میلیون‌ها مصرف‌کننده را کاهش داده است. زنجیره‌های تأمین شیل به سراسر ایالات متحد، تقریباً در هر ایالت، دسترسی پیدا می‌کنند و حتی در ایالت نیویورک نیز ایجاد اشتغال می‌کنند، که به دلیل مخالفت‌های زیست محیطی توسعه شیل در مرزهای آن ممنوع شده است.

با شروع بحران‌های انرژی دهه ۱۹۷۰، امریکایی‌ها عادت کردند که به دلیل وابستگی ایالات متحد به منابع وارداتی، این کشور را آسیب‌پذیر تلقی کنند. اما عواقب تغییرات جغرافیای سیاسی برای ایالات متحد، اکنون که تقریباً به خودی خود کافی است، در ابعاد جدید نفوذ، افزایش امنیت انرژی و انعطاف‌پذیری بیشتر در سیاست خارجی مشهود است. با این حال، اعتماد به نفس تازه به دست آمده محدودیت‌هایی دارد، زیرا انرژی همچنان صنعتی وابسته به دیگران در سطح بین‌المللی است و آینده آن به برآیند روابط میان کشورها بستگی دارد. علاوه بر این، شیل در جستجوی انقلاب بعدی خود بود که وقوع ویروس کرونا آن را از مرکز توجهات خارج ساخت.

نقشه روسیه در مورد دست‌اندازی‌ها و دخالت‌هایی است که به وسیله جریانات انرژی، رقابت جغرافیایی سیاسی، اختلافات مداوم بر سر مرزهای ناآرام (که ناشی از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در سه دهه پیش بود) و از تلاش ولادیمیر پوتین برای بازگرداندن روسیه به عنوان یک قدرت بزرگ، ایجاد شده است. روسیه ممکن است یک ابرقدرت انرژی محسوب شود، اما از لحاظ اقتصادی به صادرات نفت و گاز وابسته است. امروزه، مانند دوره اتحاد جماهیر شوروی، صادرات انرژی بحث‌های جنجالی‌ای را در مورد اعمال فشارهای سیاسی بر اروپا که ممکن است در پی چنین صادراتی انجام گیرد، ایجاد کرده است. با این حال، امکان هرگونه اعمال فشار احتمالی با تغییر در بازارهای گاز اروپا و جهان از بین رفته است.

عواقب فروپاشی ناگهانی اتحاد جماهیر شوروی و تبدیل آن به پانزده کشور مستقل همچنان نامشخص است، این نتایج هیچ کجا بیشتر از روسیه و اوکراین نمایان نیست، مناطقی که همواره

بر سر گاز طبیعی درگیری داشته‌اند. پس از الحاق کریمه به روسیه در سال ۲۰۱۴، درگیری‌ها به میدان جنگ در جنوب شرقی اوکراین منتقل شد. به دلیل شیوه عجیبی که تاریخ عمل می‌کند، آن جنگ (به‌ویژه موضوع ارسال سلاح‌های آمریکایی برای مقاومت در برابر تانک‌های روسی) استیضاح دونالد ترامپ توسط نمایندگان کنگره و به دنبال آن تبریته وی توسط سناترا موجب شد روابط ایالات متحد و روسیه به حدی در خصومت فرو رفته است که از زمان شوروی در اوایل دهه ۱۹۸۰ چنین تخاصمی دیده نشده است. در همان زمان، روسیه به خاورمیانه بازگشت و در شرق چرخشی به سوی چین داشت. مسکو و پکن در ادعای حاکمیت مطلق و مخالفت خود با آنچه هژمونی آمریکایی می‌خوانند متحد هستند. روابط در حال رشد آن‌ها نیز ملاحظات عملی دارد: «چین به انرژی و روسیه به بازارهای چین احتیاج دارد».

نقشه چین در آنچه این کشور قرن تحقیر می‌نامد، دستاوردهای عظیم آن در قدرت اقتصادی و نظامی طی دو دهه گذشته و همین‌طور نیازهای انرژی در بزرگ‌ترین اقتصاد جهان (براساس برخی معیارها) ریشه دارد. چین در همه ابعاد جغرافیایی، نظامی، اقتصادی، فنی و سیاسی در حال گسترش است. چین، که از آن با عنوان کارخانه جهان یاد می‌شود، اکنون به دنبال بالا بردن زنجیره ارزش و تبدیل شدن به رهبر جهان در صنایع جدید این قرن است. چین در حال تأیید نقشه خود برای اکثر مناطق دریای جنوب چین، مهم‌ترین مسیر تجارت اقیانوسی در جهان است و اکنون در شدیدترین نقطه تقابل استراتژیک با ایالات متحد قرار دارد. انرژی قسمت مهمی از این کشمکش است.

ابتکار کمربند و جاده چین با هدف بازطراحی نقشه اقتصادی آسیا و اوراسیا و فراتر از آن، با قرار دادن آنچه در گذشته، پادشاهی میانه بود در مرکز اقتصاد جهانی، طراحی شده است. این ابتکار به دنبال اطمینان از این است که چین بازار کالاهای خود و دسترسی به انرژی و مواد اولیه مورد نیازش را خواهد داشت. اما آیا کمربند و جاده یک پروژه اقتصادی است، یا همان‌طور که منتقدان عنوان می‌کنند، پروژه‌ای جغرافیایی سیاسی با هدف ایجاد نظم جدید چین در سیاست‌های جهانی است؟